

21. Elokuva-analyysi

Elokuvan analysoiminen on tehokas tapa oppia ymmärtämään elokuvaa taidemuotona. Analyyttisten työkalujen myötä myös oma katsomiskokemus muuttuu. Elokuvaopetuksessa jokainen katsomistilanne kannattaa aina purkaa ainakin lyhyesti.

Tämä materiaali tarjoaa tietoa, tehtäviä ja menetelmiä elokuvien analysointiin. Tehtävät on tarkoitettu kaikenikäisille lapsille ja nuorille, joten opettaja voi soveltaa tehtävänäntoja ikäluokalle sopiviksi.

Mitä on analyysi?

Elokuva-analyysillä tarkoitetaan kokonaisen elokuvan tai yksittäisen kohtauksen tarkastelua ja tulkintaa. Perinteisesti analyysi on kohdistunut kahteen osa-alueeseen: elokuvan muotoon ja sisältöön.

1. Elokuvan muoto

Kuten kaikilla taidemuodoilla, myös elokuvalla on oma ilmaisutapansa. Joskus tätä kutsutaan elokuvan kieleksi tai kieliopiksi. Eri tekijöillä on oma käsialansa: esimerkiksi ohjaaja Alfred Hitchcockin jännärit tunnistaa ohjaajansa teoksiksi yleensä jo muutamassa minuutissa.

Ohjaaja ja muut tekijät muokkaavat elokuvan muotoa. Ammattilaiset jättävät jälkensä esimerkiksi tarinan

rakenteeseen, elokuvan leikkaukseen, visuaaliseen maailmaan tai äänisuunnitteluun. Näistä lukemattomista päätöksistä syntyy elokuvan muoto, jota voimme analysoida ja eritellä.

2. Elokuvan sisältö

Katsoessamme elokuvaa tulkitsemme samalla elokuvan sisältöä: mitä tämän elokuvan tekijät halusivat sanoa, miten minä tulkitSEN sen sanomaa? Juoni on vain pieni osa sisältöä, sillä katsoja voi löytää merkityksiä kaikista elokuvan elementeistä. Myös elokuvan herättämät tunteet ovat katsojalle osa teoksen herättämää kokemusta.

Elokuvat eivät ilmesty tyhjiöstä, vaan ne ovat aina oman aikakautensa tuotteita. Usein niihin tiivistyvät valmistusajan henki ja arvomaailma sekä tarinankerronnan pitkät perinteet. Elokuvat sisältävät myös valtavan määrän tietoisia ja tiedostamattomia viittauksia muihin elokuviin sekä muiden taiteenlajien teoksiin ja tietysti kaikkiin mahdollisiin ilmiöihin, joihin tekijät ovat törmänneet. Tämän intertekstuaalisen verkoston purkaminen ja ymmärtäminen auttaa katsojaa ymmärtämään elokuvan sisältöä.

Elokuvan sisältö ja muoto kulkevat aina käsi kädessä, joten niiden tiukka erottaminen analysoidessakin on turhaa ja mahdotonta. Sisällön ja muodon yhteyden hahmottaminen rikastuttaa elokuvakokemusta.

Menetelmiä

Elokuvia analysoidaan usein suullisesti tai kirjallisesti, mutta elokuvaan voi pureutua myös erilaisilla toiminnallisilla menetelmillä kuten piirtäen, leikkien, draaman keinoin tai vaikkapa jumpaten. Eri työtapoja kannattaa käyttää vaihtelevasti. Toteutustapa kannattaa valita ryhmän ikätaso ja kiinnostuksen kohteet huomioiden.

Tietoista analysointia ei kannata jättää kasvatustilanteissa koskaan tekemättä pientenkään lasten kanssa, sillä se kehittää medialukutaitoamme tehokkaasti. Suurin osa katsojista myös keskustelee mielellään siitä, millaisia ajatuksia ja tunteita katsomiskokemus heissä herätti. Katsomiskokemuksen purkaminen tarjoaa lapselle työkaluja katsomansa ymmärtämiseen ja kokemuksen aiheuttamien tunteiden käsittelyyn.

Valittiin toteutustavaksi tai tarkastelun kohteeksi mikä tahansa, on analysoinnissa aina kyse tavoitteellisesta tarkastelusta ja havaintojen tekemisestä. Me kaikki teemme katsojina sitä enemmän tai vähemmän tiedostaen joka kerta, kun katsomme jotakin.

Miellekartta

Elokuvakurssin, -kerhon tai -opetusjakson alussa voidaan kerätä yhteen oppilaiden ajatuksia elokuvasta miellekartan eli mindmapin avulla. Eri opetusasteilla opettaja voi soveltaa tehtävää: yläasteella ja lukiossa voidaan koettaa löytää elokuvalla esimerkiksi yhteiskunnallisia merkityksiä, kuten elokuvateollisuus ja sen tuomat oheistuotteet, peruskoululaisille sopivia aiheita voivat olla esimerkiksi lajityypit, kuvakoot ja elokuvan ammatit. Opettaja vetää keskustelua ja piirtää miellekartan vaikkapa taululle. Mindmapin alkusanana voi käyttää sanaa ELOKUVA.